

Ideový návrh reformy sociálnej ochrany

(krátke zhrnutie)

Predkladá Nezávislá platforma SocioFórum, www.socioforum.sk

Od nadobudnutia účinnosti rôznych právnych predpisov v oblasti sociálnej ochrany (napr. sociálne služby, kompenzácie, hmotná núdza) uplynulo viac ako 10 rokov. Tieto predpisy, aj keď boli mnohokrát novelizované, sú dnes nielen neprehľadné, nezrozumiteľné, ale hlavne negarantujú práva občanov, nezaručujú nediskrimináciu a rovnosť pre všetkých aktérov. Uvedené skutočnosti spolu s nesystémovým riešením mnohých otázok, vrátane dlhodobej starostlivosti, zvyšujúceho sa počtu seniorov odkázaných na podporu, potrebu riešenia sociálneho bývania, neefektívne riešenie segregovaných komunit, dlhodobú finančnú poddimenzovanosť sociálnych služieb pre rôzne cieľové skupiny a neschopnosť lokálnej samosprávy plniť si základné povinnosti, nás viedli k presvedčeniu, že je nevyhnutné realizovať zásadné zmeny v rôznych oblastiach sociálnej ochrany.

Základné princípy

V snahe výrazne zmeniť a skvalitniť životné podmienky občanov na Slovensku v tejto oblasti v úvode Vám predstavíme **vybrané základné zásady/princípy**, z ktorých náš návrh reformy vychádza. Ide najmä o rešpektovanie základných ľudských práv a slobôd, nediskrimináciu, sociálny model zdravotného postihnutia, univerzálny dizajn, dostupnosť kvalitnej pomoci pre občana (geografickú aj finančnú) s možnosťou slobody výberu druhu podpory a poskytovateľa, rovnoprávne postavenie poskytovateľov, dôraz na prevenciu a služby v komunite, poskytovanie podpory v súlade s potrebami jednotlivcov s maximalizáciou vlastných podporných sietí jednotlivca, rodiny, komunity, osobný rozpočet, podporu prepojenia zdravotnej, vzdelávacej a sociálnej starostlivosti a v rámci sociálnej ochrany multisektorový prístup, viaczdrojové financovanie, zodpovednosť a spolupráca.

Jednotný nezávislý posudkový systém

Významnú zmenu navrhujeme **v systéme posudzovania potrieb občana pri rôznych sociálnych udalostiach** (invalidita, peňažné príspevky na kompenzáciu, štátne dávky, sociálne služby, odkázanosť na ošetrovateľskú/zdravotnú starostlivosť). V súčasnosti je tento systém posudzovania, a to tak z hľadiska medicínskeho ako aj sociálneho, v právnom poriadku SR mimoriadne roztrieštený. Občan je posudzovaný na viaceré účely rôznymi orgánmi verejnej správy a na základe rôznych kritérií, preto navrhujeme zaviesť **Jednotný nezávislý posudkový systém**, v ktorom by sa prepojili všetky doteraz roztrieštené posudzovacie procesy v rámci **špecializovaných orgánov štátnej správy, ktoré by vykonávali posudzovanie, rozhodovanie a ďalšie pôsobnosti**.

Nové orgány (OSO a sociálne obvody) a nové prerozdelenie kompetencií

S uvedenou zmenou súvisí aj zmena kompetencií, nielen nových orgánov sociálnej ochrany, ale aj obcí/miest a vyšších územných celkov a štátu, vrátane zmeny financovania. Dôležitou a nevyhnutnou zmenou je vytvorenie účelovo určených územných jednotiek (sociálny obvod) definovaných zákonom, ktoré budú sústredené okolo väčšieho sídla (väčšia obec alebo mesto) a pri ich určovaní sa bude brať do úvahy počet obyvateľov (+/- 20 000 obyvateľov) a dopravná dostupnosť. Ide o reakciu na dlhé roky nefungujúce poskytovanie a zabezpečovanie sociálnych služieb zo strany obcí, hlavne menších a malých obcí, ktoré nezvládli plniť si svoje zákonné povinnosti personálne ani finančne.

Financovanie sociálnej ochrany

Cieľom reformy je zaviesť fungujúce, nielen deklarované, **viac zdrojové financovanie** a to tak zo štátu (štátny rozpočet - garantované príspevky), lokálnej a regionálnej samosprávy (vyrovňavací príspevok), zo zdrojov verejného zdravotného poistenia (úhrada výkonov zdravotnej/ošetrovateľskej starostlivosti), projektové financie, súkromné zdroje a úhrady občanov. Pri vybraných druhoch podpory navrhujeme:

- **zavedenie jednotného príspevku na starostlivosť/ odkázanosť poskytovaného priamo občanovi v závislosti od posúdenia jeho potrieb, zrušenie rôznych dávok a služieb na ten istý účel,**
- **zmenu podmienok na poskytnutie príspevku na bývanie** ako nástroja na elimináciu chudoby
- **financovanie rôznymi formami osobného rozpočtu** pri vybraných druhoch podpory

Predpokladom zmien je aj **zrušenie delenia poskytovateľov podľa právnej formy a zriaďovateľa** pri financovaní ústavou garantovaných služieb a **premena rozpočtových organizácií na príspevkové alebo neziskové organizácie.**

Cieľom je vytvoriť **právne podmienky na prebratie zodpovednosti/participácie** na financovaní podpory medzi potomkami a predkami (aj vice versa) **v rámci vyživovacej povinnosti**, ale aj prebratie zodpovednosti iných osôb pri získaní prospechu (úspory, nehnuteľnosť).

Aký prínos by mali zmeny pre občana a spoločnosť?

Navrhované zmeny znamenajú pre občana, ale aj poskytovateľov výrazne nižšiu administratívnu záťaž, vyššiu dostupnosť a adresnosť podpory a na druhej strane zníženie zbytočnej byrokracie a nákladov pre obce, mestá, VÚC a MPSVR.

V Bratislave, 16. septembra 2019

Podrobnejšiu verziu návrhu je možné nájsť na www.socioforum.sk